

בין חלום לחלון יש מציאות אחרת

דבי סער: תופרת מילים, הוצאת כרמל
2006, 63 עמ'

דבי סער | תופרת מילים

המשוררים כותבים בזכות האהבה או בגלל החוסר. הם חוקרים את רובדי השפה ומחפשים בהם מילים כדי להפוך אותן לפנינים. כך הפואטיקה משפיעה על השפה, מעשירה ומחזקת אותה. השפה הפיוטית היא המין המיוחד האוטונומי שנתפר בידי אנשים מוזרים ורגשיים, שמחפשים הרמוניה מילולית בתוך המערכת הלשונית. התפירה הזאת מעשירה את השפה הנורמטיבית. השפה הלירית נכללת לא רק בחרוזים, במטאפורות, בקצב וברצף ובפיגורות אחרות.

בשירה יש מקום נכבד לרגש המעובד על ידי המשורר, שתופר את החליפה המילולית. בשירה של דבי סער מושכים את הקורא המוטיבים האישיים, העדינות, הפנימיות היפה, העומק והחוכמה. ההשתקעות בספר **תופרת מילים** גורמת למין תחושה, שפונטיקה, מורפמות, והמילים והמשפטים הקשורים זה בזה, המטאפורות והדמויות - כל אלה יוצרים שיר אחד קסום: "על אדן חלוני פועם עכשיו/ לב העיר".

לשירים של דבי סער יש דרך לא צפויה להאיר את הצדדים האפלים של העולם הזה, שהרבה פעמים אינם נתונים לניתוח רציונלי. המונולוג הפיוטי הופך למונולוג פוליפוני, המתזמר כמה נושאים מורכבים. דבי סער תופרת את הצורות מהעולם השלם, מהמילים, בבתים אחדים, ורגשותיה כאילו מצטלבים ונוגעים במציאות היומיומית. היא כותבת על הימים שטורפים ונטרפים ורובצים על סף הדלת שלנו, בלי לבטל את התקווה שיהיה טוב יותר. "הנה באים ימים טורפים רובצים על סף הדלת/ ובתיבת הדואר נוקשים החשבונות./ בדרך ללשכה המחשבות/ נלחמות על קיומן".

השירה המודרנית העכשווית מתפתחת מחופש הביטוי שלא היה למשוררים בתקופות קודמות. אמנם, זהו מצב נוח למשורר, אבל באופן פרדוקסלי, החופש הזה מעלה קשיים בתהליך היצירה, דהיינו ביכולת לבחור את הגוונים הנכונים של העולם הצבעוני והעשיר כל כך באירועים; זו משימה לא פשוטה, ולא תמיד הפתיחות נתמכת באחריות ובאיכות. קורה שמשוררים מוציאים לאור ספרי שירה, שלא רק שאינם בשלים ואינם מעובדים, אלא הם גם חלשים ונעדרים הרמוניה פיוטית. ועוד: בעידן האינפורמטיבי שלנו התמימות היא כבר עניין שכמעט לא קיים. לכל אחד יש חופש גישה ובחירה בים הווירטואלי של דעות ושל ידע. כנאמר, קל לרכוש אינפורמציה ולא תמיד ניתן להבין את ערכה. דבי סער בכתבתה מצליחה ליצור משהו אמיתי,

מחשב/ ולחשב/ את כמות הכאב".

רחל המשוררת כתבה: "בכתיבת שירים אני מוצאת נחמה פורתא", כלומר, ההתגשמות של החלום והכישלון הכרוכים בשמחה ובעצב, שאפשר לגלות בשירים האמיתיים, שהם בעצם הנחמה של אלה שצמאים לטוהר. דבי סער מפתיעה. כך, בין חלום לחלון יש מציאות אחרת: "כל היום/ בין חלום לחלון/ מכליבה שורות פרומות/ תופרת מילים. ■"

אלברט בן-יצחק יעקב

ארץ התוהו ובוהו

אוסנה סיירסטאד: **מוכר הספרים מקאבול**, מאנגלית: ורדה יערי, הוצאת כתר 2005, 292 עמ'

אפגניסטאן. שלהי 2001 ראשית 2002. משטר הטליבאן האיסלאמיסטי, הידוע באכזריות ובכוח ההרס שלו, הובס זה עתה מידי ארצות הברית ובסיוע הברית הצפונית האפגנית. בכך הגיעה אל סיומה, או מה שנראה אז כסיומה, של מלחמה הרסנית, שארכה למעלה משני עשורים. אמנם השחקנים במלחמה זו השתנו עם הזמן, אך זירת המלחמה נותרה אותה זירה, סופגת אל חיקה את נהרות הדם ואת תמרות העשן. הבצורת, שהכתה אף היא במדינה האומללה הזאת, ייבשה מקורות מים והכחיזה את מעט סימני החיים הירוקים, שנותרו לפליטה באזורי הלחימה. אם לא די באלה, הרי שחיילי הטליבאן "הרעילו את הבארות ופוצצו את צינורות המים". החורבן והשממה השתלטו על הארץ.

גם כאשר לאחר זמן החל הטבע להתמרד ולהוציא מן הקרקע החרוכה ניצני לבלוב ופריחה מהוססים, לא ניתן היה להתבשמ בהם, כפי שמתאר זאת מנסור, בנו הצעיר של סולטאן חאן, מוכר הספרים מקאבול: "ומעל מלכודות המוות שבתעלות עולים צבעונים ארגמניים קצרי גבעול. אולם מיפי הפרחים אפשר להתרשם רק מרחוק: הקוטף אותם מסתכן ביד או ברגל קטועה". מנסור עושה את דרכו אל קברו של עלי הקדוש בראש השנה האפגני, הנאורו. את המסע, שהוא בבחינת עלייה לרגל והמהווה חוויה דתית ורגשית מיוחדת עבורו, הוא עושה במכוניתו של אכבר, עיתונאי איראני, אליו התודע בחנות הספרים של אביו. מנסור ואכבר, שני דורות שחוו את מוראות המלחמה באפגניסטאן, "מצלמים" עבור קוראי הספר פיסת חיים מרתקת, הנוגעת בנפש האדם, בנפשים, באמונות, בחיי היום יום ובמדיניות החוץ והמורשת הסובייטית, כמו גם בפוליטיקה האפגנית.

מסע זה, נבנה בהדרגה עד הגיעו לשיא, שהוא החגיגות במזאר-א-שארף. אגב כך, לומד הקורא

שמשקף בהירות ומנחם. "הבוקר מטפס על קוביות/ קיר הזכוכית משקף/ אמת מוארת".

המשוררים הם העבדים הנאמנים של השפה. המשוררים מגלים, כל פעם מחדש, את היופי של השפה בעומקה האינסופי. כך גם בשירים של דבי סער יש מוטיבים מיוחדים, ליריים, שקשורים באהבה לארץ, הכתובים ללא כל זיוף או שטחיות: "בלילה פתחתי את החלון/ להקשיב לשירת העשבים".

יש נושאים, שכמעט כל היוצרים, מהגרפומן ועד המוכשר, ניסה לכתוב עליהם. כמו למשל דמות האם. השיר שדבי סער כתבה על אמה זורם ומרגש: "כל האהבות זורמות אליך, אמא./ אפילו הקשית בכוס החד פעמית/ נוטה לכיוונך".

בשירים של דבי סער יש איכותיות שיכולה להשפיע על הסביבה המילולית שבה אנו רוקמים רגשות, כדי לקום בבוקר בכוחות מחודשים. כתיבתה של סער לא בנאלית. בשדה הקטן של השיר הלירי ממקמת המשוררת מגוון דברים שונים והשיר כמכלול יוצר שלם: "בשם האהבה/ שאף פעם לא/ היתה בינינו".

דבי סער מעלה שאלות ועונה עליהן, ומשאירה גם לקורא מקום לתשובות משלו. היא יוצרת את הסיטואציות שבהן הקורא מתחיל לחפש את הנורמות הנשכחות. מהמשפטים הקצרים צפים תווים מדויקים, שיש בהם רציונל, שמעורר את המחשבה: "דרוש מציל/ למחשבות בסכנת הבעה".

השירים מעוגנים ברקע רגשי ואינטלקטואלי. החרוזים אינם סתם קישוטים יפים, שנוגעים זה בזה בצלילים דומים. לכל חרוז יש משקל וחשיבות. החרוזים, כמו עמוד השדרה, אינם מניחים לגוף השיר להתפרק והשורות מקבלות זהות, שנכללת בתמונה המושלמת. לחרוזים שבחרה המשוררת יש תפקיד משמעותי:

"להכניס את המוח/ לקופסת גפרורים/ ללחוץ אותו בכוח/ לפורר לפירורים/ להכניס את הלב/ לתוך